herpy

PILGIFTFROSKER

Espinosa Poison Frog

Epipedobates espinosai

Epipedobates espinosai er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på 13-20 mm med kobberbrun til mørkerød rygg, hos noen bestander svart med oransje flekker. Den lever i fuktig skog i lavlandet og ved foten av Andesfjellene i det nordvestlige Ecuador. Arten holdes neppe, og det finnes bare lite kunnskap om stellet.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates espinosai; Phyllobates espinosai; Epipedobates darwinwallacei*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**13-20 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**8-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, natt	**19-22 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**10-30**
Klekking	**9-14 dager**
Larvetid	**42-70 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Vokter eggene og bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Datamangel (DD)**

Om arten

Epipedobates espinosai er en svært liten, bakkelevende frosk i slekten *Epipedobates*. Ryggen er kobberbrun til mørkerød, ofte med små, utydelige svarte og gule eller hvite flekker. Den lyse, skrå stripen langs siden er ufullstendig eller oppløst i flekker, og buken er mørk med blålige til turkise flekker. Arten har tenner i overkjeven og litt svømmehud ved roten av tærne. Den mangler den lyse stripen midt på ryggen som kjennetegner *Epipedobates anthonyi* og *Epipedobates tricolor*, og den hele sidestripen som *Epipedobates boulengeri* har.

Arten ble beskrevet i 1956 av Funkhouser fra en hacienda vest for Santo Domingo. I 2024 viste en genetisk undersøkelse at froskene rundt Mindo, som i 2010 ble beskrevet som *Epipedobates darwinwallacei*, hører til samme art. De er svarte med oransje til gule flekker, men det finnes overgangsformer, så tegningen er en del av artens variasjon. *E. darwinwallacei* regnes derfor nå som et yngre synonym, men navnet brukes fortsatt i handelen og i mange artslister og har sin egen side her. Noen brune bestander lengre mot nord, som tidligere ble regnet hit, er en ennå ubeskrevet art.

Dyr fra Mindo-området måler 13-20 mm fra snute til kloakk, og hunnene er større enn hannene. Slekten har giftstoffer i huden, som froskene får fra fôret i naturen; oppdrettede dyr er giftfrie. Om *E. espinosai* har giftstoffer i naturen, er ikke dokumentert. Vask hendene før og etter kontakt.

Utbredelse og leveområde

Epipedobates espinosai finnes bare i det nordvestlige Ecuador, i provinsene Pichincha, Santo Domingo de los Tsáchilas, Cotopaxi og Los Ríos. Den lever fra lavlandet ved Río Palenque og La Perla opp langs foten av Andesfjellene til Mindo og Pucayacu, i 150-1.375 meters høyde.

Kartets funn omfatter også bestander i Esmeraldas og andre steder som nå regnes til andre arter. IUCN har ikke nok data til en vurdering (DD); bestanden ved Mindo er vurdert for seg under navnet *Epipedobates darwinwallacei* og regnes der som truet (EN).

> **Naturlig utbredelse:** Ecuador.

LEVEOMRÅDE

Epipedobates espinosai lever i fuktig regnskog og skogkanter i lavlandet og på de nederste vestlige Andes-skråningene. Klimaet er varmt og regnfullt med høy luftfuktighet hele året, og det blir kjøligere opp mot 1.000-1.400 m. Ved Mindo lever froskene på skogbunnen i skog, kratt, bambus og forlatte gressmarker ved skogkanten, alltid ved eller i langsomt rennende vassdrag og myrer, og de hopper i vannet når de blir jaget. Om natten sover de på blader like over bakken. Kall og yngelbiologi er bare kjent i grove trekk.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Epipedobates espinosai*, og arten holdes neppe. Stellet bygger på klimaet i utbredelsesområdet og på de nærstående *Epipedobates anthonyi* og *Epipedobates tricolor*, som er godt kjent i fangenskap. Tallene for terrarium, klima, egg, klekking, larvetid og levealder er lånt fra *E. tricolor*. *Epipedobates boulengeri* er en nær slektning fra kysten lengre mot nord med samme krav.

En hann og to hunner skal ha et terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, og en gruppe på 5-10 dyr minst 60 × 60 × 40 cm. Bygg opp bunnen med leca-kuler som drenslag, en vanngjennomtrengelig duk og et løst substrat av jord, mose, kokosfiber og løv. Et tykt lag blader, røtter, kork og tett beplantning med bromelier gir skjul, eggleggingssteder og mange territorier. Ventilasjonen skal holde rutene fri for dugg, og åpningene dekkes med fint nett.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Hold 22-26 °C om dagen med litt kjøligere og litt varmere steder i terrariet, og 19-22 °C om natten. Dyr fra Mindo og andre høytliggende steder trives best i den kjølige enden. Det ordnes normalt med romtemperatur og belysningen; varmematter er unødvendige. Slektens frosker tåler varme dårlig, så temperaturen må ikke overstige 27 °C over lengre tid. Unngå direkte sol og lokal oppvarming. Det er ingen vinterhvile, men en kjøligere og tørrere periode om vinteren gir dyrene en pause fra yngling.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 80-100 %. Sprøyt flere ganger om dagen eller bruk et regnanlegg, for eksempel tre ganger daglig i 20-60 sekunder, gjerne supplert med en forstøver. Blader og innredning skal være tørre igjen omtrent en time etter sprøyting, og bunnen må ikke bli vannsyk. Bruk regn- eller osmosevann i anleggene. Om vinteren kan det sprøytes kortere og sjeldnere.

VANN OG VANNKVALITET

En flat vannskål med 1-2 cm vann, for eksempel en lav skål eller et halvt paranøttskall, gir froskene et sted å drikke og bade og er yngleplass når hannen skal sette av rumpetroll. Skålen skal være lett å komme seg opp av. Bruk regnvann, osmosevann eller avklorert springvann, skift vannet ofte, og skrubb skålen med varmt vann uten såpe. Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler og håndkrem må ikke komme i nærheten.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

LYS OG UVB

Lyset er til plantene: lysstoffrør eller LED-lister i omtrent 12 timer om dagen. De nærstående artene trives uten UVB, så det er valgfritt. Vil man gi det, hold deg til Ferguson-sone 1 med rikelig skygge og tett løv.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Froskene får levende, små byttedyr: spretthaler og bananfluer (*Drosophila melanogaster*), og voksne tar i tillegg den større *Drosophila hydei* og nyklekte sirisser. Fôr voksne dyr 2-3 ganger i uken, litt oftere i en regntid med yngel, og bare så mye som de spiser på få minutter. Dryss fôrdyrene med vitamin- og mineralpulver for amfibier, og gi dem godt fôr selv. Egne kulturer av spretthaler og bananfluer sikrer jevn tilgang. Ikke fang fôrdyr i naturen; de kan bære parasitter og sprøytegift.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

E. espinosai er dagaktiv og beveger seg åpent mellom gress og løv. Slektens hanner er territoriale og kaller fra faste plasser; de brune og de oransjeflekkede bestandene har nesten like kall. Hold et par, en hann og to hunner eller en større gruppe i et terrarium med mange synsbarrierer og gjemmesteder, og skill dyrene hvis et dyr blir jaget vedvarende. Frosker bør så vidt mulig ikke håndteres, fordi den tynne, fuktige huden tar skade av salt, fett og krem fra hendene. Skal en frosk flyttes, la den løpe inn i en fuktig plastbøtte.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hunnene er større enn hannene, og hannene kaller og har en oppsvulmet tredje finger. Hos *Epipedobates tricolor* begynner ynglingen 6-10 måneder etter metamorfosen; alderen ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for *E. espinosai*. Det sikreste er å holde en liten gruppe og se hvem som kaller.

PARRING

Paringen er ikke dokumentert for *E. espinosai*. Hos slekten kaller hannene med en myk trilling, mest om morgenen og etter sprøyting. Hannen lokker hunnen bort til et skjult eggleggingssted, og paringen foregår med hodeamplexus. Ynglingen følger regntiden: en kjøligere og litt tørrere periode på omtrent tre måneder om vinteren, etterfulgt av hyppigere sprøyting, gir dyrene en pause og setter deretter i gang ynglingen.

EGG OG RUMPETROLL

Eggleggingen er ikke dokumentert for *E. espinosai*. Hos slekten legges eggene i løvlaget eller på blader, og i terrariet gjerne i et halvt kokosskall over en skål eller i et bladhjørne på en bromelie. Hannen vokter eggene og fukter dem med vann fra blæren, og når rumpetrollene klekkes, bærer han dem på ryggen til vann. Antall egg per legging (10-30) er lånt fra *Epipedobates tricolor*.

Vil man oppdrette rumpetrollene selv, flyttes leggingen etter noen dager til en liten, lukket beholder ved 22-24 °C med litt regn- eller osmosevann i bunnen, slik at eggene er fuktige, men ikke dekket. Rumpetrollene oppdrettes enkeltvis eller sammen i 1-2 cm mykt, lett surt vann (pH 6-7), senere dypere, og får fiskeflak, spirulina og dafnier hver dag.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 9-14 dager, og rumpetrollene bruker 6-10 uker (42-70 dager) på å bli til små frosker, avhengig av temperatur og fôr. Tallene er lånt fra *Epipedobates tricolor*. Når forbeina kommer, må det være en mild overgang fra vann til land med steiner, kork eller planter, for ellers drukner de små froskene.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er svært små og flyttes til et lite terrarium med samme klima, fuktig mose, løv og små gjemmesteder. Gi spretthaler og de minste bananfluene daglig, dysset med vitamin- og mineralpulver. Vekst og alder ved flytting er ikke dokumentert for arten.

Helse og vanlige feil

Sykdommer er ikke dokumentert spesifikt for arten. Det som gjelder for slekten, gjelder trolig også her:

- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), som kan utrydde hele bestander. Hold nye dyr i karantene, få dem testet, og desinfiser innredningen.
- Fyrstikkben hos unger som utvikler for svake eller ingen forbein. Årsaken er ikke klarlagt; fôret og for mange rumpetroll i samme vann mistenkes.
- Varme over 26-27 °C over lengre tid, som gir sløvhet og manglende appetitt.
- Uttørking ved lav luftfuktighet uten tilgang til vann.

Kontakt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis et dyr er sløvt, avmagret eller får sår på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.